

čt 27/5, 21:30 hod.

Valtice

kostel Nanebevzetí Panny Marie

ZAHAJOVACÍ KONCERT

Kchun

Martin Prokeš

tenor

Marek Šulc

baryton

Atila Vörös, Rudolf Živec

videoart a kresba světlem

Vladimír Javorský

mluvené slovo ze záznamu

Průvodní slovo: **David Mareček**,
generální ředitel České filharmonie

Pod záštitou **Jana Grolicha**,
hejtmana Jihomoravského kraje

Ve spolupráci s městem Valtice

Purgatio

Creator omnium – Tvůrce

Hymnus Primus parens hominum

František z Assisi: Píseň tvorstva

Kyrie Inmense Conditor

Tropus super Libera me Domine Creator omnium rerum Deus

Mors – Smrt

Conductus Veni redemptor gentium

Dante Alighieri: Božská komedie (Peklo, Zpěv 1,1–27)

Leich Vanitas Vanitatum

Conductus Si Deus est animus

Zjevení sv. Jana (4,1–11; 5,1–5)

Infernum – Peklo

Antiphona Aperite mihi portas justitie / Ps. 117 Confitemini Domino

Hymnus Audi tellus, audi magni

Dante Alighieri: Božská komedie (Peklo, Zpěv 14,18–42)

Conductus Quis dabit capiti meo

Žalm 51 (50) Smiluj se nade mnou, Bože

Lauda Convertime o Signore

Purgatorium – Očistec

De Lamentatione Jeremiae Prophetae

Prosa Portum in ultimo

Žalm 114 (113) Když Izrael vyšel z Egypta

Conductus In hoc ortus occidente – improvizace

Dante Alighieri: Božská komedie (Očistec, Zpěv 2,1–24)

Jacopo da Bologna: Madrigale Lo lume vostro

Paradisum – Ráj

Sanctus O quam dulciter voces ibi resonant

Johannes de Florentia: Madrigale La bella stella

Dante Alighieri: Božská komedie (Ráj, Zpěv 7,1–48)

Hymnus Urbs Jerusalem beata

Benedicamus Benigno voto

„Motorem katolické křesťanské víry v onen svět je především touha po nebi, jež k sobě duše z očištěnce přitahuje v jediné nepřetržité řadě návratů k Bohu...“

(Jacques Le Goff: *Zrození očištěnce*)

Velkým okamžikem dějin křesťanství bylo zrození očištěnce. Toto „třetí místo“ nemá zakotvení v Písmu, přesto se stalo součástí křesťanského myšlení, součástí představy o onom světě. „Čistota“, „očista“, „očistění se“ – význam těchto slov v křesťanské nauce středověku mě inspiroval k vytvoření dramaturgie projektu, který jsem výmluvně nazvala *Purgatio / Očištění*. K tématu očištěnce bylo již kousek, stačilo otevřít Danteho Božskou komedii a začíst se do veršů. **Dante Alighieri** (1265–1321), florentský básník, na kterého se často pohlíží jako na symbol středověku, vytvořil snad nejvznešenější obraz očištěnce, jaký lidský duch zrodil. Danteho ambicí bylo interpretovat Boží hlas. Komédie si nárokuje místo třetího Písma, jakéhosi apokryfního evangelia. I proto se stává kostrou projektu a povede nás tak, jako Vergilius či Beatrice vedli Danteho po zajisté nesnadné cestě k ráji.

Téměř sto let před Dantem vyjádřil **František z Assisi** (1181–1226) ve své Písni tvorstva, kdo je tvůrcem všeho. Naprosto přechází výtvoř lidské civilizace a hovoří, inspirován žalmem a knihou Danielovou, pouze o Božích výtvořech. Můžeme za tím sledovat nejen hlubokou víru a fascinaci, ale i určitou bázeň před skutky Nejvyššího. *Creator omnium* – tedy Tvůrce všeho – je téma, které otvírá náš program a které bylo aktuální nejen po celý středověk, ale celou historii křesťanství. Stejně tak to byla smrt, peklo, očištěnce a ráj.

Autorkou úvodní hymnu *Primus parens hominum* o stvoření je žena (jak příznačné pro 12. století!), **Herrad** († 1195), abatyše z alsaského kláštera Hohenburg. Tento strofický zpěv nalezneme v encyklopedii *Hortus deliciarum* (Zahrada potěšení), bohatě ilustrovaném kompediu různých znalostí, určeném pro schovanky kláštera, které Herrad částečně sepsala a revidovala. Stejněho žánru liturgického zpěvu, avšak o několik století staršího, je i hymnus *Urbs Jerusalem beata* (7./8. století), který byl, stejně jako hymnus *Audi tellus* z 9. století, inspirován textem Zjevení sv. Jana – zobrazuje město okrášlené pro svého ženicha, svatý chrám přirovnávaný ke svatému městu, novému Jeruzalému.

Od 12. století se stal velmi populárním tzv. conductus. Šlo o jedno- či vícehlasý zpěv, který byl komponován současně s novým poetickým textem. Významným pramenem, obsahujícím tyto zpěvy, je tzv. *Codex Las Huelgas*, který vznikl na počátku 14. století ve španělském cisterciáckém klášteře Santa María Real de Las Huelgas v Burgosu. Obsahuje skladby typické pro první polovinu 13. století (pro tzv. Notredamskou školu) – skladby objevující se i v dalších evropských pramenech (conducty *Veni redemptor gentium*, *In hoc ortus occidente*, *Si Deus est animus*). Unikátní v kontextu již zmíněného repertoáru tohoto hudebního

druhu je *conductus-planctus* (pláč) *Quis dabit capiti meo*, zkomponovaný na již existující biblický text proroka Jeremiáše. Stejně tak je jedinečný nápěv Jeremiášovy lamentace (*De Lamentatione Jeremiae Prophetiae*) z rukopisu benediktinského kláštera Santo Domingo de Silos, taktéž v provincii Burgos.

Doposud jsme hovořili jen o skladbách zahraniční provenience. České země ve středověku však měly svá specifika. Zároveň byly nejen politicky, ale i kulturně provázány s Evropou, proto v domácích pramenech nacházíme repertoár zahraniční provenience, který bychom ani neočekávali. Je tomu tak např. u repertoáru tropů – textových a hudebních přídavků k již existujícím melodiím. Významným pramenem s těmito zpěvy je tropář, který byl nazván podle prvního domácího reformátora liturgického zpěvu děkana Víta (†1271). Z tohoto rukopisu uvádíme tropus *Inmense Conditor* k mešnímu zpěvu *Kyrie*. Tropus *O quam dulciter voces ibi resonant* ke zpěvu *Sanctus* pochází z pramene z 2. poloviny 14. století, spojovaného s nově založenou pražskou univerzitou. V případě tohoto tropu však nejde o domácí produkt, stejně tak jako tropus *Domine Creator omnium* jej nacházíme i v jiných starších či mladších evropských pramenech, a to v různých verzích, tedy v jednohlasé, ale i vícehlasé podobě. Již zmíněný rukopis obsahuje mnoho dalších forem, např. lejchy – oblíbenou písňovou formu 2. poloviny 14. století (např. lejch *Vanitas vanitatum* o marnostech světa).

Hudba, která vládla českému 14. století, se výrazně lišila od té, která se provozovala ve stejném období v Itálii. Tomuto období – zvanému *trecento* – panoval madrigal, v našem případě představující dvojhlasou písňovou formu, značně virtuózní a rytmicky specifickou. Do Itálie nás přenesou dva autoři, o více než generaci mladší než Dante: **Jacopo da Bologna** (činný od r. 1340, †1386) svým madrigalem *Lo lume vostro* a **Johannes de Florentia** (činný v polovině 14. století) madrigalem *La bella stella*. Oba dva byli přední představitelé *ars nova*, nového umění, které ovládlo zejména ve Francii a Itálii hudební kulturu 14. století.

Vrátíme-li se k repertoáru tropů, v kontextu tohoto repertoáru jsou specifickým druhem tropy k *Benedicamus Domino* – závěrečnému děkovnému zpěvu hodinek officia. I my na konci poděkujeme – dvojhlasým benedicaminem *Benigno voto* ve formě organa z již zmiňovaného Codexu Las Huelgas. Formou organa se vracíme k repertoáru raného vícehlasu. Jeho krásu, svobodu a zároveň i pevný řád zcela vystihuje mystické *Portum in ultimo*.

*Barbora Kabátková
koncept a dramaturgie*

Filozofie pěveckého dua **KCHUN** je opřená o druhý hexagram nejstarší čínské knihy *I-t'ing* – Knihy proměn. Slovo KCHUN znamená Země a vyjadřuje přijetí. S tímto sentimentem pracují interpreti ve vzájemné shodě dvou hlasů, splynutí myslí dlouholetých hudebních kolegů a přátel v jednu řeč. Martin Prokeš a Marek Šulc přijímají dar hlasu, stejně jako výzvu a možnost tuto proměnnou darovat. KCHUN je pro ně přirozenou cestou další spolupráce, službou lidem, sobě samým a Bohu. Projekt je doplněn o videoart reflektující témata jednotlivých částí hudebního přediva z dílny akademického malíře Atily Vöröse a VJ Rudolfa Živce.

Martin Prokeš vystudoval teplickou konzervatoř a poté pokračoval ve studiu na pražské HAMU ve třídě profesorky Magdaleny Hajóssyové. Jako sólista vystupoval se Severomoravskou filharmonií Olomouc, Filharmonií Hradec Králové a Janáčkovou filharmonií. Podílel se na provedení *Oratoria ke svatému Mikuláši* Benjamin Brittena či *Matoušových pašijí* Johanna Sebastiana Bacha. Spolupracuje se soubory zabývajícími se historicky poučenou interpretací staré hudby, jako jsou Musica Florea, Ensemble Inégal nebo Capella Regia. Dvacet let byl členem souboru Schola Gregoriana Pragensis a dvanáct let také jeho manažerem. Jako zakladatel a ředitel již dvacátý rok stojí v čele MHF Lípa Musica.

Marek Šulc byl členem chlapeckého sboru Boni Pueri. Na pražské AMU absolvoval zpěv u profesora Miloslava Podskalského. Pod vedením Martina Haselböcka se několikrát účastnil mistrovských kurzů barokní hudby v rakouském Gmundenu. Od roku 2004 je členem souboru Schola Gregoriana Pragensis. Spolupracoval se soubory Collegium 1704 nebo Cappella Mariana. V roce 2010 účinkoval jako člen vokálního ansámblu na několika koncertech Bobbyho McFerrina. Je členem umělecké rady festivalu Lípa Musica a od roku 2007 je moderátorem a redaktorem rádia Classic Praha.

Vladimír Javorský po studiu herectví na JAMU v Brně působil v brněnském Divadle Husa na provázku. Další jeho angažmá bylo v letech 1993–1996 v pražském Činoherním klubu. Jeho jméno se od tohoto období objevuje i v dalších divadlech, kde hostuje (Divadlo Archa, Viola, Divadlo v Řeznické, Divadlo v Dlouhé ad.). Členem Činohry Národního divadla se stal v roce 1999. Na Nové scéně hostoval v mluvené roli v komorní opeře Toufar.

Vladimír Javorský má na svém kontě asi padesát filmových a televizních rolí (např. Největší z pierotů, Báječná léta pod psa, Poupata, Čapkovy kapsy, Nevinné lži, Andělé všedního dne, Americké dopisy, Bylo nás pět, Já, Mattoni, Bohéma aj.). K nejvýznamnějším oceněním jeho umění patří Český lev a Cena české filmové kritiky za hlavní mužský herecký výkon ve filmu Poupata z roku 2011.

Akademický malíř **Atila Vörös** pochází z jihoslovenské Dunajskej Stredy. V roce 1984 absolvoval střední umělecko-průmyslovou školu v Bratislavě. Po studiích pracoval jako výtvarník ve filmových ateliérech Koliba, kde se podílel na filmech Juraje Jakubiska nebo Jána Luthera. V roce 1995 absolvoval na pražské AVU obor klasická malba ve třídě profesora Bedřicha Dlouhého. Po studiích působil ve Vlastivědném muzeu a galerii v České Lípě, kde se podílel na vzniku samostatné Galerie Jídelna. Vedle činnosti restaurátorské a galerijní se věnoval malbě a sochařství ve výtvarném ateliéru Eastern. Od roku 2002 je na volné noze a věnuje se výtvarné činnosti – malbě, sochařství, knižním ilustracím apod.

Rudolf Živec je jednou z mála osobností, které definovaly výraz „VJing“ v Česku a staly se tuzemskými průkopníky mixování videa. Působí v České Lípě a od roku 1999 s přáteli vymýšlí metody, jak ozvláštnit hudební performance pohyblivým obrazem. Je autorem přístrojů na přepínání videí, tvoří obsah pomocí videomixů, kamer a jiných zdrojů signálu. Jeho umění se vyvíjí společně s vývojem moderních technologií. Za svou kariéru spolupracoval s mnoha významnými umělci na poli elektronické, alternativní a vážné hudby v Čechách i v zahraničí. V současnosti spolupracuje s akademickým malířem Atilou Vörösem. Originálním propojením pohyblivého obrazu a kresby hledá spojení mezi zvukem a prostorem, diváky a interprety, a to zcela jedinečnou a nepřenositelnou formou.

Koncert se koná v rámci oslav sedmistého výročí úmrtí Danta Alighieriho.

